

Veresidemed või kild

Veronica Roth, „Lahkulööja”, eesti keelde tõlgitud 2013, Kirjastus Pegasus

Romaani „Lahkulööja” autor on USA kirjanik Veronica Roth. Inspiratsiooni andis talle Evanescence'i laul „Sweet Sacrifice”, mida ta kuulas pikal kojusõidul. V. Roth on 26-aastane noor kirjanik, kes on sündinud New York City's. Oma debüüdi tegi ta just selle raamatuga. Teose ilmumisaasta on 2011 ning eesti keelde tõlgiti see 2013. aastal. „Lahkulööja” on üks New York Times'i müüdavamaid raamatuid ning 2011. aasta Goodreads'il võitis see aasta lemmikraamatu tiitli. .

„Lahkulööja” on fantaasiaromaan, kuid kujutab tegeliku elu inimesi. Raamatus on kujutatud tinglikku tulevikumaailma. Tegevus toimub Chicagos, kus ühiskond koosneb viiest killast ning iga kild kummardab üht voorust: Siirad ausust, Isetud ennastsalgavust, Kartmatud vaprust, Sõbralikud rahumeelsust ja Erudiidid intelligentsust. Siirastesse kuulusid ausad ja avameelsed inimesed. Isetutesse kuulusid vähenõudlikud, vähese edevusega, heasüdamlikud ja kangekaelsed inimesed, kes ei tõmmanud endale mitte kunagi liiga palju tähelepanu. Kartmatute hulka kuulusid julged, tugevad ning selgejoonelised. Sõbralikkude hulka kuulusid lahked, rahumeelsed ja mänglevad inimesed. Erudiitide hulka kuulusid aga targad, tõsised ja keskendunud. Igal aastal peavad kõik 16-aastased läbima testi ning otsustama ühe killa kasuks.

Peategelane Beatrice Prior, kes oli sünnipäraselt pärit Isetutest, pidi samuti langetama otsuse. Tema testi tulemus oli ebamäärane. See tähendas, et ta oli Lahkulööja. Lahkulööjat ei saanud mõjutada ning tema peal ei töötanud simulatsioon. Sellepärast taheti neid tappa. Beatrice'i vend Caleb ütles: „Peaksime perele mõtlema, aga me peame mõtlema ka iseendale.” Beatrice peab valima, kas jääda pere juurde, või olla see, kes ta päriselt on. Tema valik üllatab kõiki, ka teda ennast. Beatrice paneb proovile julguse olla see, kes ta on. Lahkulööjaid kui isepäiseid olevusi ei soosita kuskil, ka tänapäeval.

Kartmatute ränkraskete katsete ajal võtab Beatrice endale nimeks Tris, ta oli keevaline, kuid samas tark ja kindla meelega tüdruk. Tema üheks probleemiks oli see, et ta ütles kõik otse välja, ka siis, kui see polnud hea mõte. Peale selle oli ta julge ning ta ei näidanud kunagi oma nõrkusi välja. Kartmatute killa valis ta sellepärast, et talle oli alati muljet avaldanud, kuidas Kartmatud rongilt maha hüppavad ja hullumeelseid asju teevad. Ta tahtis olla nagu nemad. Ta ei tahtnud olla Isetu.

Sisseastumiskatsete ajal ei tohtinud Tris liiga palju silma paista, sest muidu oleks teada saadud, et ta on Lahkulööja. Samas ei tohtinud ta ka liiga palju alla jääda teistele, sest siis oleks teda oodanud killatuks jäämine. Killatud olid need, kes ei suutnud läbida sisseastumiskatseteid kilda. Nad elasid vaesus, tehes tööd, mida keegi teine ei tahtnud teha (ehitustööd, bussi ja rongi juhtimine, prügi korjamine, majahoidmine, kanga tegemine). Selle töö eest said nad toitu ja rõivaid, kuid mitte piisavalt palju. Killatud olid eraldatud ühiskonnast ning neil polnud eesmärke ega põhjuseid, et elada. See tähendab, et alati tuleb endale eesmärk seada ja millegi poole püüelda, muidu pole sa keegi, oled killatu.

Et pääseda Kartmatute hulka, pidi läbima kolm katset: füüsilise, vaimse ning viimasena pidi oma hirmudega silmitsi seisma. Kuna katsed muutsid kõiki, pidi Tris otsustama, kes on tema tõelised sõbrad ja kuidas mahub uude ellu armulugu tema juhendaja Neliga (Tobias Eaton). Kartmatud panid Tobiasele sellise nime, sest tal on ainult neli hirmu: et ta peab kellegi tapma, kõrgused, kitsad ruumid ja tema isa. Neli oli samuti pärit Isetutest, kuid ta vahetas kilda, sest ta isa peksis teda. Neli julges samuti saada iseendaks.

Kartmatute killa üks juhtidest, Eric, ütles: „Kild on tähtsam kui veresidemed.” Tris ei tahtnud sellega leppida, sest tema jaoks oli pere tähtsam. Katsete ajal saab Tris teada, et Erudiidid kavatsavad rünnata Isetuid. Ta räägib sellest Nelile. Nad saavad ka teada, et Erudiitide juht Jeanine teeb koostööd Ericuga. Sellest nad järeldavad, et Jeanine kasutab Kartmatuid sõdalastena. Kuid nad ei saa aru, kuidas Jeanine sunnib neid võitlema. Peale viimast sisseastumiskatset süstitakse kõigile Kartmatutele kiip. Eric väidab, et see on jälitusseade, et kui keegi ära kaob, siis leitakse ta selle abil üles. Tegelikult oli see reetmine, oma huvides ära kasutamine ja kokkumäng. Trisi peal see kiip ei töötanud, sest ta oli Lahkulööja. Selleks, et ellu jääda, peab ta koos kiibitud Kartmatutega minema. Kui nad on rongi peal, märkab Tris Nelit. Neli võtab Trisilt käest kinni. Sel hetkel saab Tris teada, et Neli on samuti Lahkulööja. Nad hakkavad koos põgenema. Trisi ema tuleb talle appi ja nii saab Tris teada, et ta ema on ka Lahkulööja ning ta varjab Jeanine'i eest midagi. Trisi vanemad saavad surma oma tüdarta aidates. Trisil on küll raske, kuid ta võtab ennast kokku ja põgeneb koos Neliga, Neli isa, Kartmatute liikme Peteri ja venna Calebiga.

Iseenesest on selles teoses kujutatud tänapäeva maailma, sest ka meie ühiskond on mingil määral killastunud. Raamatu mõte on aga see, et alati tuleb oma hirmudele vastu hakata ja vapper olla, kuigi igaüks tõlgendab sõna vaprus omamoodi. Trisi juhendaja Neli ütles: „Kuristik aitab mees pidada, et vaprust ja rumaluse vaheline piir on habras” ning „vapper inimene tunnistab teise tugevust.” Kui mõtlema hakata, siis nii see ongi. Raamatu kaanel on kujutatud Kartmatute killa sümbolit Chicago linna taustal. Sümboliks on leek, mida ümbritseb põlev ring. Leek sümboliseerib julgust ja kartmatust. Kaanekujunduse autor on Joel Tippie.

„Lahkulööja” on väga haarav raamat, sest ta on põnev ning ei jäta külmaks. Mõtet peab otsima ridade vahelt. Peatükkide lõpud on lahtiseks jäetud, et saaks ka ise mõelda ja lasta põnevusel end kaasa viia. „Lahkulööjal” on ka kaks järgi: „Mässaja” ja „Allegiant”.

Ulakass 2015